

Bibliografia

- J. Amades, Folklore de Catalunya, vol. 3, 2ª ed., Selecta, Barcelona, 1980.
N. Calder, ¡Que viene el cometa!, Salvat, Barcelona, 1983.
P. Davis, El universo desbocado, Salvat, Barcelona, 1985.
F. Hoyle, Astronomía, Destino, Barcelona, 1967.
E. Keppler, Sol, lunas y planetas, Salvat, Barcelona, 1986.
R. Kippenhahn, Cien mil millones de soles, Salvat, Barcelona, 1986.
P. Moore (ed.), El atlas del universo, Labor, Barcelona, 1970.
I. Nicolson, P. Moore, Black holes in space, Orbach & Chambers, Londres, 1974.
L. Rudaux, G. De Vaucouleurs, Astronomía, Labor, Barcelona, 1966.
C. Sagan, Cosmos, Planeta, Barcelona, 1982.
C. Sagan, La conexión cósmica, Plaza & Janés, Barcelona, 1982; 3ª ed., 1983.
C. Sagan, A. Druyan, El cometa, Planeta, Barcelona, 1986.
E.L. Schatzman, Estructura del universo, Guadarrama, Madrid, 1968.
H.L. Shipman, Black holes, quasars and the universe, Houghton Mifflin, Boston, 1980.
H.L. Shipman, The restless universe, Houghton Mifflin, Boston, 1978.
J. Singh, Teorías de la cosmología moderna, Alianza ed., Madrid, 1974.

Imatges

<http://hubble.stsci.edu>

Apèndix

Dades diverses comparatives

Densitats

$10^{16} \text{ kg}\cdot\text{dm}^{-3}$, estels de neutrons i nuclis atòmics
 $10^{-34} \text{ kg}\cdot\text{dm}^{-3}$, espai intergalàctic

Temps

$10^{38.5}$ s vida mitjana protó
 10^{-43} s màxima aproximació Big Bang

Velocitats

$300\cdot 10^8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, la llum
 $270\cdot 10^8 \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, allunyament dels quàsars més llunyans
 $10^{-9} \text{ m}\cdot\text{s}^{-1}$, separació de les plaques tectòniques

Temperatura

10^{32} K instants inicials Big Bang
 10^{-9} K temperatura més baixa obtinguda

Longitud

$7.5\cdot 10^{26}$ m longitud circumferència univers
 $2.4\cdot 10^{26}$ m diàmetre univers
 10^{-13} m diàmetre protó i neutró

Superfície

10^{26} m^2 àrea ε – Auriga B (diàmetre $2.8\cdot 10^{12}$ m)

Volum

$8\cdot 10^{75} \text{ m}^3$ volum univers

Massa

$5\cdot 10^{32}$ kg massa univers
 10^{-35} kg massa equivalent dels fotons del visible

1 any llum = $9.46\cdot 10^{18}$ km

1 any = $3.16\cdot 10^7$ s